

Weksel a nieważne postanowienia umowy

Weksel jest papierem wartościowym, przez który dłużnik wekslowy (najczęściej jego wystawca) zobowiązuje się do bezwarunkowej zapłaty na rzecz osoby wskazanej w wekslu lub na rzecz osoby, w której posiadaniu weksel aktualnie się znajduje. Ze względu na swoje cechy weksel jest często wykorzystywany przez wierzycieli jako forma zabezpieczenia wykonania umowy przez dłużnika, zwykle w formie weksła niezupełnego in blanco. Wystawieniu takiego weksła towarzyszy zawarcie deklaracji wekslowej, która określa zasady jego późniejszego uzupełnienia przez wierzyciela. W przypadku weksła na zabezpieczenie mamy do czynienia z dwoma równocześnie występującymi stosunkami prawnymi – stosunkiem podstawowym oraz stosunkiem wekslowym. Co do zasady, oba te zobowiązania są od siebie niezależne i jedno z nich nie ma wpływu na istnienie i rozmiar drugiego.

Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym

Kodeks postępowania cywilnego przewiduje możliwość wydania przez sąd na podstawie weksła nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. To zapewnia szybkość i większą pewność zaspokojenia dla wierzyciela. Co istotne, z chwilą wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności. Nakaz zapłaty na podstawie weksła staje się natychmiast wykonalny, nawet w razie wniesienia zarzutów przez pozwanego – mimo dalszego rozpoznawania sprawy w postępowaniu zwykłym, powód może skierować do komornika wnioski o zabezpieczenie majątku pozwanego.

Sąd wydaje nakaz zapłaty w oparciu o sam weksel – powód nie musi przedkładać do pozwu innych dokumentów. W przypadku weksla na zabezpieczenie konkretnego zobowiązania niesie to ze sobą ryzyko dla pozwanego, że sąd nakaze mu zapłatę, mimo że umowa podstawowa jest w części lub w całości nieważna. Przeniesienie sporu ze stosunku wekslowego na stosunek podstawowy wymaga bowiem podniesienia zarzutu przez pozwanego, a sąd nie ma obowiązku działać w tym zakresie z urzędu.

Pozwany ma prawo do wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty, jednak ze względu na wymogi formalne – zachowanie 2-tygodniowego terminu, uiszczenie opłaty sądowej (niejednokrotnie wysokiej) – nie zawsze jest w stanie to uczynić.

Ochrona konsumenta

W ostatnich latach ugruntowało się w orzecznictwie Sądu Najwyższego (dalej: SN) stanowisko, że niedopuszczalne jest wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym przeciwko konsumentowi w oparciu o treść samego weksla. Ostatnie tego typu orzeczenie SN pochodzi z 28.10.2020 r., sygn. akt: I NSNc 22/20. Za takim stanowiskiem stoją motywy w postaci konieczności realizowania przez władze publiczne, w tym sądy, konstytucyjnej zasady ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (art. 76 Konstytucji RP) oraz obowiązek uwzględniania zasad europejskiego prawa konsumenckiego.

W konsekwencji powyższego, sądy zobowiązane są każdorazowo do weryfikacji, czy weksel stanowił zabezpieczenie umowy konsumenckiej, a jeśli tak, to na kolejnym etapie mają obowiązek zbadania treści tej umowy pod kątem występowania w niej postanowień o charakterze niedozwolonym. Konsument zyskuje tym samym większą gwarancję ochrony swoich praw – oprócz bowiem zbadania weksla, sąd z własnej inicjatywy zweryfikuje zabezpieczoną przez weksel umowę i prześle w tym celu sprawę do rozpoznania w postępowaniu zwykłym, bez wydawania nakazu zapłaty.

Przedsiębiorco, miej się na baczności

W przeciwieństwie do konsumenta, przedsiębiorca nie może już jednak liczyć na specjalne traktowanie ze strony sądu. Taki wniosek wypływa z wyroku SN z dnia 12 maja 2021 r., sygn. akt: I NSNc 53/21. Wyrok ten zapadł na kanwie sprawy, w której sąd wydał przeciwko przedsiębiorcy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla, który uprawomocnił się wobec niewniesienia przed przedsiębiorcą zarzutów. Weksel zabezpieczał umowę pożyczki, w której wysokość odsetek za opóźnienie określono na 0,166% dziennie, czyli 60,59% rocznie, a zatem rażąco powyżej maksymalnej granicy, a także naliczano je od dnia podpisania umowy, a więc zanim powstało opóźnienie i jakiegokolwiek roszczenie o odsetki.

Jak uzasadnił SN, w postępowaniu nakazowym na podstawie weksla, ocenie sądu podlega wyłącznie treść i prawdziwość weksla. Sąd nie jest zobowiązany, ani nawet uprawniony do badania z urzędu stosunku podstawowego, w tym także do badania i weryfikowania sumy wekslowej czy umowy łączącej strony. Jeżeli weksel jest prawidłowy, tzn. posiada cechy określone prawem wekslowym, sąd jest związany treścią weksla, nie może wydać nakazu na sumę niezgodną z treścią weksla.

